

№ 35 (2024) С. 230–237
National Academy of Fine Arts and Architecture
Collection of Scholarly Works
«Ukrainian Academy of Art»
ISSN 2411–3035
Website: <http://naoma-science.kiev.ua>

УДК 75.047

ORCID ID: 0000-0003-1451-7118

DOI <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2024-35-25>

Олесь Соловей

кандидат мистецтвознавства, доцент,
в. о. завідувача кафедри живопису та композиції
Національна академія образотворчого
мистецтва і архітектури
soloveioles@naoma.edu.ua

ОБРАЗНО-ПЛАСТИЧНА МЕТАФОРІКА КНИЖКОВОЇ ГРАФІКИ МИКОЛИ СТОРОЖЕНКА 1980-Х РОКІВ

Анотація. *Мета статті* – розглянути особливості образно-пластичного строю книжкової графіки Миколи Стороженка 1980-х років та простежити генезу її метафоричності на основі проілюстрованих майстром видань цього періоду. **Методи дослідження.** В основу дослідження покладено засади композиційно-структурного, формально-пластичного та порівняльного аналізу, що дозволило визначити деякі особливості образної метафорики книжкової графіки митця 1980-х років. **Результати.** Виявлено, що вже з початку 1980-х років концепція книжкової графіки митця значно трансформується через стрімкий відхід від наративу, спричинений змінами у внутрішньому видінні автора. У творах майстра з'являється принципово нова «художня оптика», зумовлена не лише формально-конструктивною, а й філософською складовою. В межах статті розглянуто й проаналізовано ілюстрації М. Стороженка до збірок «Серед степів. День на пастівнику» Панаса Мирного (1982) та «Сонети» Івана Франка (1984), а також до видання «Українських народних казок» (1987). Аналіз окремих творів дозволив виявити тенденцію митця до створення складних образно-метафоричних конструктів із множинними змістовими аспектами в межах певного ілюстративного ряду. Визначено, що для максимального посилення метафоричності образу М. Стороженко застосовує не лише концептуальну логіку знаково-символічних систем, а й складну авторську техніку, що дозволяє досягати ефекту багатовимірності в 3D-форматі. **Висновки.** В результаті дослідження з'ясовано, що метафоричність книжкової графіки М. Стороженка 1980-х років є важливим вектором образотворчості майстра. Доведено, що власне потужна метафорична компонента ілюстративного ряду дозволяє художникові виявити весь спектр смислового контенту літературного твору. Встановлено, що, звертаючись до метафорики як одного з найважливіших чинників структури художньої образності, М. Стороженко транслює назовні глибинні змістові потенціали тексту, посилюючи семантичне навантаження ілюстрації й ініціюючи також художньо-комунікативні процеси. Запропонована тема пов'язана з актуальними питаннями вітчизняної образотворчості середини ХХ – початку ХХІ ст. Дослідження також може слугувати теоретичним підґрунтям для мистецтвознавців і студентів творчих спеціальностей.

Ключові слова: книжкова графіка Миколи Стороженка, ілюстративний ряд, образно-пластична метафорика, символ, знакова система, зміст, смисл.

Oles Solovei

PhD in Art Studies, Associate Professor,
Head of the Department of Painting and Composition
National Academy of Fine Arts and Architecture
soloveioles@naoma.edu.ua

**FIGURATIVE AND PLASTIC METAPHORICITY OF MYKOLA STOROZHENKO'S
BOOK GRAPHICS OF THE 1980S**

Abstract. *The purpose of this article is to consider the peculiarities of the figurative and plastic structure of Mykola Storozhenko's book graphics of the 1980s and to trace the genesis of its metaphoricity on the basis of the editions of this period illustrated by the master. Study methods.* The study is based on the principles of compositional and structural, formal and plastic, and comparative analysis, which made it possible to determine the peculiarities of figurative metaphoricity of the artist's book graphics of the 1980s. **Results.** It was found that since the beginning of the 1980s, the artist's concept of book graphics has been significantly transformed due to a rapid retreat from the narrative, caused by changes in the author's internal vision. An all-new "artistic optics", determined not only by a formal and constructive, but also by a philosophical component, appeared in the master's works. The article examined and analyzed M. Storozhenko's illustrations to the collections "Among the Steppes. A Day on the Shepherd field" by Panas Myrnyi (1982) and "Sonnets" by Ivan Franko (1984), as well as to the edition of "Ukrainian Folk Tales" (1987). The analysis of individual works made it possible to reveal the artist's tendency to create complex figurative and metaphorical constructs with multiple content and symbolic aspects within a certain illustrative series. It was determined that in order to maximally enhance the metaphorical nature of the image, M. Storozhenko used not only the conceptual logics of sign and symbolic systems, but also a complex author's technique that allowed to achieve the effect of multidimensionality in 3D-format. **Conclusions.** As a result of the study, it was found that the metaphoricity of M. Storozhenko's book graphics of the 1980s was an important vector of the master's figurative and symbolic system. It was proven that the forceful metaphorical component of the illustrative series actually allowed the artist to reveal the entire spectrum of the semantic content of the literary work. It was established that by turning to the metaphoricity as one of the most important factors of the artistic imagery structure, M. Storozhenko evinced outwards the deep content potentials of the text, increasing the semantic load of the illustration and also initiating the artistic and communicative processes. The proposed topic is related to the urgent issues of domestic art of the middle of the 20th - beginning of the 21st century. The study can also constitute a theoretical basis for art critics and students of artistic specialties.

Key words: Mykola Storozhenko's book graphics, illustrative series, figurative and plastic metaphoricity, symbol, sign system, content, essence.

Постановка проблеми. Образотворча спадщина Миколи Стороженка в галузі живопису, графіки та монументального малярства є вагомим внеском до скарбниці українського мистецтва. Книжкова графіка становить важливу частину творчого доробку митця, він проілюстрував близько п'ятдесяти видань, а «Фата Моргана» Михайла Коцюбинського (1977), «Болгарські народні казки» (1979), «Серед степів. День на пастівнику» Панаса Мирного (1982), «Сонети» Івана Франка (1984) та «Українські народні казки» (1987) було відзначено Державною премією імені Т. Г. Шевченка 1988 року. Вже наприкінці 1970-х років книжкова графіка М. Стороженка зазнає значної трансформації, відбувається стрімкий відхід від нарративу 1950-60-х, спричинений змінами в образному видінні автора. З початку 1980-х років уже з'являється характерна для зрілого майстра «художня оптика», зумовлена не лише формально-конструктивною,

а й світоглядно-філософською складовою. Звертаючись до метафорики як одного з потужних чинників художньої образності, М. Стороженко свідомо поглиблює семантичне поле графічних аркушів, виявляючи власну ціннісну шкалу та встановлюючи маркер національної ідентичності.

На сьогодні в українському мистецтвознавстві книжкова графіка Миколи Стороженка загалом лишається малодослідженою, питання метафоричності образно-пластичного ладу книжкової графіки митця 1980-х років досі не висвітлювалося, тож потребує ґрунтового дослідження.

Важливість глибшого вивчення, а також відсутність фахової розробки обраної теми зумовлюють **актуальність цього дослідження**, в якому буде здійснено спробу висвітлити особливості образно-пластичної метафорики книжкової графіки М. Стороженка періоду 1980-х років.

Аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчує недостатнє вивчення запропонованої теми. Загалом художній спадщині митця присвячено чимало фахових публікацій таких науковців, як О. Федорук, Д. Степовик, О. Авраменко [1], Г. Складенко, В. Могилевський, В. Войтович, І. Злобіна, Л. Смирна, В. Овсійчук, Р. Петрук, О. Тарасенко, О. Цугорка, М. Юр, О. Соловей. Однак власне книжкову графіку Миколи Стороженка майже не досліджено. В період кінця 1960-х та початку 70-х років цього аспекту творчості майстра торкалися у своїх роботах Л. Владич [2], В. Цельтнер, О. Вартанова і А. Шпаков [3], який уже на той час відзначав концептуальний підхід М. Стороженка до оформлення книги. У другій половині 1980-х років книжкову графіку майстра розглядали в дипломних роботах Л. Фесенко «Творчество Николая Андреевича Стороженко» (КДХІ, 1986) [4], та О. Блінкова «Книжная графика Николая Андреевича Стороженко» (КДХІ, 1988) [5]. Серед публікацій останнього періоду можна виокремити тези І. Зубавіної «Світоглядні засади творчості Миколи Стороженка» [6] та М. Перевальської до всеукраїнської науково-практичної конференції «Микола Стороженко – художник, педагог, людина» (2018). Однак питання власне образно-пластичної метафорики книжкової графіки М. Стороженка 1980-х років вітчизняні мистецтвознавці досі не висвітлювали.

Щодо сучасних досліджень природи метафори, в контексті нашої проблематики можемо спиратися на статті М. Шніцер «Образно-символічна природа метафори» [7], Н. Кіщенко «Образна метафора як засіб вербалізації концепту «Мудрість» [8], в цьому ж ряду дослідження Л. Драголи [9] та Д. Загайської [10] щодо взаємозв'язку метафори з образом і знаком, символом і архетипом.

Запропоновану тему частково висвітлено автором у статті «Особливості книжкової графіки Миколи Стороженка 1958–1970-х років» [11] та дисертаційному дослідженні «Творчий універсалізм Миколи Стороженка в мистецтві України другої половини ХХ – початку ХХІ століття» [12]. Важливою для цієї проблематики є і теоретична спадщина самого М. Стороженка.

З огляду на практичну відсутність фахової розробки запропонованої теми окреслюється **мета статті**, що полягає у спробі розглянути деякі аспекти образно-пластичної метафорики книжкової графіки М. Стороженка 1980-х років,

простежити її генезу та зв'язок зі світоглядно-філософськими засадами видатного митця, спираючись на методи порівняльного, композиційно-структурного та формально-пластичного аналізу низки ілюстративних серій майстра означеного періоду.

Виклад основного матеріалу. Звертаючись до творчості Миколи Андрійовича Стороженка, маємо зазначити, що вона базується на глибокому осягненні парадигми світової історії та культурно-мистецьких процесів, а коло художніх інспірацій майстра означене численними експериментальними розробками та перманентним творчим пошуком. Вражає його відкритість до різних векторів образотворчості – Стороженко вбирає та переосмислює максимально можливе з першоджерел, що, на думку І. Зубавіної, виявляється «у парадоксальному поєднанні різних стилів: рис класицизму і середньовічного символізму, духу Відродження з бароковим світовідчуттям і «антропокосмічним» світорозумінням у дусі Григорія Сковороди та Володимира Вернадського» [6, с. 9].

Метафоричність виступає одним з потужних аспектів образності майстра, що починає активно простежуватися саме в книжковій графіці 1980-х років. Характерно, що ілюстраціям М. Стороженка періоду 70-х притаманні насичена декоративна густина й щільність кольору, монументальна рельєфність пластичних засобів, які підкреслюють потужну заземленість предметного світу. Проте з початку 1980-х якість книжкової графіки митця значно трансформується через зміни в образному видінні автора, його роботи стають метафоричними, в них з'являється відчутний стан внутрішнього осягання, що принципово різнить їх від попередніх творів.

Ілюстративний ряд до збірки оповідань Панаса Мирного «Серед степів. День на пастівнику» («Дніпро», 1982) вже означений цією характерною для зрілого майстра «художньою оптикою», яка репрезентує пошук нового формально-конструктивного підходу та виявляє потужну філософську складову. Можемо говорити тут про художньо-поетичну візуалізацію сюжету в одному ключі з «Зачарованою Десною» Олександра Довженка. Художник застосовує метод одночасного фокусування на кількох різних планах, що створює ефект кінематографічності, а пульсація «пауз» білого паперу в композиційній структурі акцентує вишукану бароковість графічної техніки та посилює емоційну компоненту твору (іл. 1).

Тут метафорика Стороженка вже починає утворювати змістову множинність, виводячи глядача за межі 3D-реальності у фантазійні виміри ясного й чистого дитячого світосприйняття. За визначенням І. Зубавіної, «в несамотивних потоках стороженківської візуальності світ постає сповненим фантазмагоричної декоративності, нестримної експресії, поетичності та химерних метафор» [6, с. 10]. Композиції музично структуровані, сповнені мелодикою майже первісної гармонії краєвидів, що контрастує з активним динамізмом формального й тонального вирішень і на гребені пластичного конфлікту запускає потужну асоціативну хвилю. В деяких аркушах Стороженко максимально ускладнює візуальну мову – тут метафоричність межує з абстракцією, тож форма не має ілюстративності.

Зоровими засобами художник створює багаторівневий пластичний конструкт живої образної тканини, власне, субстрат цілого всесвіту алюзій і асоціацій. Майстерний симфонізм поєднання природних сил і стихій – вітер, річка та заплави, буяння рослинного світу з напівтінями таємничих маленьких істот, лісове птаство й лелеки з їх «тисячокрилою розкриленістю» – й усі ці метафоричні серпанки линуць за покликом сопілки, що ніби «вичаровує» нові й нові змісти реальності. Насиченість асоціативного ряду вражає – фізично відчутний гомін верховіть із подихами вітру, шепіт ростучого листя й нестримний лет сонячного проміння, відлуння крапель і шурхіт теплого піску переплітаються в нашій уяві з голосами маленьких сопілкарів. Власне, весь образно-символічний концепт Стороженка пронизано домінантою народного мелосу, що онтологічно прив'язаний до найглибших шарів української архетипіки. В цілому перед нами постає складна знаково-метафорична система з розгалуженою символікою кодування та численними змістовими планами, де кожен фрагмент є своєрідним ідентифікатором приналежності до українства.

Цікавим у цьому контексті є припущення, що «метафора функціонує як голографічне явище; це – результат взаємодії різних смислів. Саме голографічна природа метафори забезпечує її здатність породжувати образи й асоціації» [7, с. 93]. Дослідники вважають, що голографічна модель метафори представляє її як один з існуючих способів запису інформації, що протистоїть традиційному цифровому методу. Зрештою, саме це дозволяє метафорі перекидати місток спорідненості

Іл. 1. М. Стороженко. Розворотна ілюстрація до книги Панаса Мирного «Серед степів. День на пастівнику». 1981. Літографія. 26×32 см. [Світлина автора]

фундаментальним архетипічним образам, які закладено в основі людської свідомості й усієї соціокультурної дійсності [7, с. 93].

В ілюстраціях М. Стороженка до «Сонетів» Івана Франка 1984 р. бачимо вже якісно новий рівень – майстер відкрито апелює до Ель Греко – з бурхливістю барокового динамізму, зміщенням часопростору подій, цитуванням іконографічних символів (Сікстинська мадонна Рафаеля, зображення Петрарки). Ознаки маньєризму, відсутність відчуття тектоніки й тяжіння, натомість левітація – Стороженко тут верифікує і трансформує мистецький досвід Ель Греко, не запозичуючи формального образу, натомість передаючи Дух. Вивершена пластика левітуючих постацій у композиціях органічно вплітається в глибинні сенси поезії Франка, а віртуозність техніки «туш, перо» максимально посилює експресію графічних аркушів (іл. 2). У цих роботах метафорика розгортається в кількох аспектах, зображення несуть потужне змістове, алегоричне й символічне навантаження, що зумовлено образними та смисловими домінантами поезики Франка й відповідає алгоритму образно-символічної природи метафори «від образу до символу і від символу до метафори» [7, с. 95].

За твердженням науковців, семантично символ влаштовано таким чином, що його буквальний смисл не має значення, оскільки слугує прологом до смислу додаткового, комплексного, поліаспектного, контекстуального. Природа метафори достеменно символічна – варто хоча б узяти до уваги, що слово

«метафора» буквально означає «перенесення». До цієї процедури вдається, зокрема, художник для посилення свого завдання, здійснюючи миттєве зміщення ракурсів бачення речі, «переносячи» річ з одного ракурсу в інший – як правило, несподіваний і деколи, здавалося б, навіть абсурдний [7, с. 91–92].

В ілюстраціях до «Сонетів» унікальність виняткової творчої особистості Стороженка буквально фонтанує крізь призму оптики геніальності. Багатошаровий образно-змістовий огром форм, що межує зі сюрреалізмом, – руки, крила, омофори, трембіти, списи, рушниці й молоти, складки одягу й брили каміння, обережки списаних аркушів і круговерть зів'ялого листя митець поєднує в несамопитій драматургії з наскрізною бароковою експресією та висхідним летом маньєристичних постатей.

Стороженко доходить до вищого розуміння тектоніки площини – бачимо тут остаточний перехід від наративу до принципово нової парадигми образно-пластичного вирішення. Сутнісний «зсув», перетікання фактур

і площин у виявленні прихованих образних інтенцій, вражаюча тілесність об'ємів, вибухова контрастивість лінійного й тонального планів у динаміці художнього простору в душі Ель-Греко та Пінзеля засвідчують процеси формування річища єдиного стилю необароко, що стає самобутнім завдяки колосальному аналізу й осмисленню художником високих зразків національної та світової образотворчості.

Цілком природно, що образно-символічна природа метафори потужно вирує і в ілюстраціях М. Стороженка до «Українських народних казок» («Веселка», 1987). Емоційна напруга композиційного простору, максимальна ускладненість образної пластики, розрахованої на підготовленого читача з високою уявою, – тут усе заперечує формат дитячої книги з її яскравою декоративністю, красивістю та максимальною спрощеністю. Натомість кожна ілюстрація, заставка, кінцівка казки представляє складну партитуру метафоричної трансформації та магії світіння (іл. 3). В цьому контексті принциповим є звернення самого

Іл. 2. М. Стороженко. Ілюстрація із серії до книги І. Франка «Сонети». 1983. Папір, туш, перо. 21×16 см. [Світлина автора]

Іл. 3. М. Стороженко. Казка про Котигорошка. Ілюстрація із серії до книги «Українські народні казки». 1981–1985. ДВП, комбінована енкаустика, левкас. 31×23,5 см. [Світлина автора]

Миколи Андрійовича, вміщене у другому перевиданні «Казок» видавництвом «Брама» (1998): «Ми думаємо, що казка призначається лише для дітей і забуваємо, що ВСІ МИ діти Великої Природи. І поділяємо: дітям – казку, дорослим – газету. Не забуваймо: казка є шифр, код, в якому (до речі, як і в іграх) згусток попереджень, настанов, застережень і мудрості сила. Читання казки – це розмотування клубка» [13].

Казки мають переважно дуже лапідарну дидактичну лінійно-поверхневу змістову складову, тож метою М. Стороженка в цьому проєкті стає візуальне відтворення прихованого в «міжрядді» сенсового контенту, розкриття глибинних смислів українського казкового епосу. Ілюстративний ряд «Казок» досить глибоко розкриває метафоричний аспект сприйняття й мислення М. Стороженка, котрий дозволяє майстру входити в режим резонансу з пластами міфопоетичної творчості народу, відсторонення від реалій і заглиблення у світ символізму української народної казки.

На думку М. Шніцер, сутнісна спорідненість метафори та символу полягає у відображенні смислових і структурних відносин між різними рівнями буття. Співвіднесення метафори з символіко-архетипічною основою психіки пояснює здатність метафори бути основою побудови картин реальності. Символ поєднує знак та образ, і це зумовлює цілісність відображення, яке набуває максимальної виразності завдяки алегорії та метафорі, чия асоціативність генерує знаково-символічну сферу [7, с. 89]. Щодо комунікативного й змістового аспектів символу, то «не випадково містерії обрали символізм як значно більш винахідливий і дієвий засіб трансляції трансцендентного знання» [7, с. 92], що цілком відповідає парадигмі казкового епосу.

В ілюстраціях М. Стороженка до «Казок» важливим чинником стає опозиція «фігура – фон», тобто співвідношення метафоричності пластики багат шарового змістового зрізу. Бачимо, що найбільше образно-символічне навантаження несуть не зображені дійові особи (тут скоріш спрацьовує прихована сенсовість мізансцени), а глибоко закодований підтекст фонових метафор, де форма майже позбавлена ілюстративності і де, власне, й відбувається перекомутація позавербального у візуальне, своєрідне перекодування алгоритмів. Чим магичніша й чим менш побутова основа казки, тим глибше сягає символічний простір її метафорики, що відчувається і в конкретному зображенні потойбічних істот (пряма

кореляція з Босхом), і в тонально-пластичному й колірному насиченні емоційного простору абстрагованими формами, що плінуть із глибини книжкового аркуша. Зауважимо, що саме «образно-естетичний аспект метафори зумовлює художнє сприйняття твору та генерує ціннісне відношення до світу, яке визначається в діапазоні категорій прекрасного чи потворного» [8, с. 25].

Зрозуміло, що в процесі проявлення назовні кожна метафора проходить через стадію образності, незалежно від способу вираження у 3D – музичного, вербального чи візуального. Варіативний ряд образної метафорики, як засобу візуалізації стороженківського концепту «Український казковий епос», не має меж – тобто художник розширює поле сюжетності до меж підсвідомого, й відповідно до вібрацій внутрішнього камертону органічно наповнює його збагаченим асоціативним рядом, алюзіями, знаково-символічним контентом.

Звертаючись до голографічного тлумачення метафор, що «уподібнює їх образам, які покладено в основу людської свідомості й усїєї людської культури» [7, с. 93], та враховуючи існування складної ієрархічної залежності між словом і образом, можемо в контексті нашої проблематики трактувати народну казку як «межовий продукт» реальності й підсвідомості, що утворюється й дискретно існує в субстраті української архетипіки. Маємо зацентувати, що художник сплітає силові лінії сюжету казки з власними візіями її багаторівневої архітектоніки не лише в аспекті образно-пластичної метафорики, а й вдаючись також і до складної багатокомпонентної техніки.

М. Стороженко обирає для «Українських народних казок» синтез авторської техніки комбінованої монотипії на левкасовому ґрунті з інноваційним досвідом роботи в техніці гарячої енкаустики (плафон «Осяяні світлом», 1979–1981, Інститут фізики АН УРСР). Це техніка холодної енкаустики, що до цього в книжковій графіці не використовувалась. Принципово метод базується на оптичних ефектах внаслідок численних лесувань, оскільки ґрунт із кількох шарів левкасу має властивість зберігати світлосилу білої основи. На основі обмеженої палітри майстер знаходив «середній» тон як покривний шар у подальшій роботі для поглиблення чи висвітлення тону з метою світлотіньової модуляції об'єму. Завершена робота покривалась ганозисом на основі воску й могла бути прогріта для набуття матовості поверхні та

ефекту «нерукотворності». Характерною для М. Стороженка, стає в цих роботах світла лінія, вирізьблена гострим краєм скальпеля з тонального сплаву «від... і до...» [12, с. 80–82].

Неймовірна краса ускладненої поверхні картинної площини кожної ілюстрації створює ефект багат шаровості витонченого мерехтіння кольорів, набутого через шліфування і покриття численними лесувальними шарами. Вже поверх цієї оплавленої магми художник застосовує лінію, яку не наносить на поверхню, а вирізьблює наче гравер. Його лінія – не рафінована «засушена» довершеність чи експресіоністична динаміка пружного різця, це авторська віртуозна гра від лагідних полисків світла на вершинах форми до максимального підсилення контрасту, а часом – витончена лінія-натяк, своєрідний пунктир, що акцентує метафоричність об'ємів. Загалом ілюстративний цикл тяжіє до палімпсестів із їх характерним відлунням попередніх інформативно-сміслових нашарувань, плями ж, за авторським задумом, не мають явного декоративного звучання – хоча окремі, ніби розфокусовані, переходять в абстраговані структури, з яких власне і складається візуальний ряд стороженківської інтерпретації «Українських народних казок».

Можемо констатувати, що метафоричність книжкової графіки М. Стороженка 1980-х років є потужним вектором складної образно-знакової системи, що дозволяє художникові виявити весь спектр смислового контенту літературного твору. Як митець ренесансного типу з притаманним йому універсалізмом, М. Стороженко вільно оперував фундаментальними поняттями теорії мистецтва, тож визначення метафори як «образної

складової концепту, яка водночас передає ціннісне ставлення людини до явища» [8, с. 25], завжди домінувало у творчих інтенціях майстра. Звертаючись до метафорики як до важливого чинника в розкритті пластичних ідей, М. Стороженко використовує її як власний мистецький код – художник свідомо поглиблює семантичне поле ілюстрації, визначаючи власну ціннісну шкалу та встановлюючи маркер національної ідентичності.

Головні висновки і перспективи використання результатів дослідження. В результаті дослідження з'ясовано, що метафоричність образно-пластичного строю книжкової графіки М. Стороженка 1980-х років зумовлена не лише формально-конструктивними особливостями, а й значною мірою світоглядною та філософською складовими.

Виявлено, що, звертаючись до метафорики як одного з найважливіших чинників художньої образності, М. Стороженко транслює назовні глибинні змістові потенціали тексту, посилюючи семантичне навантаження ілюстрації й активуючи художньо-комунікативні процеси.

Доведено, що власне потужна метафоричність ілюстративного ряду дозволяє художникові виявити весь спектр смислового контенту літературного твору.

Дослідження виконане згідно з планом науково-дослідної роботи кафедри живопису та композиції НАОМА на 2023–2024 роки. Запропонована тема пов'язана з актуальними питаннями вітчизняної образотворчості середини ХХ – початку ХХІ століття. Матеріали статті актуальні в загальнотеоретичному плані, для подальшої розробки, а також як допоміжна методологічна база для викладання фахових дисциплін студентам творчих спеціальностей.

Список використаних джерел

1. Авраменко О. Микола Стороженко : [альбом]. Київ : Дніпро, 2004. 40 с. : іл
2. Владич Л. Мовою графіки. Київ : Мистецтво, 1967.
3. Шпаков А. Художник і книга. Київ : Мистецтво, 1973. 194 с.
4. Фесенко Л. Творчество Николая Андреевича Стороженко : дипломная работа / КДХИ. Киев, 1986.
5. Блинкова Е. Книжная графика Николая Андреевича Стороженко : . дипломная работа / КДХИ, Киев, 1988.
6. Зубавіна І. Світоглядні засади творчості Миколи Стороженка. Микола Стороженко : зб. тез доп. наук.-практ. конф. Київ : НАМУ, 2018. С. 9–10.
7. Шницер М. Образно-символічна природа метафори. *Вісник КНТЕУ*, 2018. № 1. С. 86–97.
8. Кіщенко Н. Образна метафора як засіб вербалізації концепту «Мудрість». *Молодий вчений*. 2018. № 3.2 (55.2). С. 25–28.
9. Драгола Л. Взаємозв'язок метафори з образом, символом та архетипом. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2014. Вип. 40. С. 103–107.
10. Загайська Д. Співвідношення символу та метафори, алегорії, образу, знаку як засобів художньої виразності. *Вісник ХДАДМ*. Харків, 2016. Вип. 40. С. 17–23.
11. Соловей О. Особливості книжкової графіки Миколи Стороженка 1958–1970-х років. *Українська академія мистецтва* : дослідн. та наук.-метод. пр. Київ : НАОМА, 2019. Вип. 28. С. 142–148.

12. Соловей О. Творчий універсализм Миколи Стороженка в мистецтві України другої половини ХХ – початку ХХІ століття : дис. канд. мистецтвознавства : 17.00.05 / Нац. акад. образотвор. мистецтва і архітектури. Київ, 2021. С. 81–82.
13. Стороженко М. Звернення до дорослих. *Українські народні казки*. Київ : Брама, 1998. 167 с. : іл.
14. Мирний П. Серед степів. День на пастівнику. Київ : Дніпро, 1982. 74 с. : іл.
15. Франко І. Сонети. Київ : Дніпро, 1984. 120 с. : іл.

References

1. Avramenko, O. (2004). *Mykola Storozhenko* [Mykola Storozhenko] [Album]. Dnipro [in Ukrainian].
2. Vladych, L. (1967). *Movoiu hrafiky* [In the language of graphics]. *Mystetstvo* [in Ukrainian].
3. Shpakov, A. (1973). *Khudozhnyk i knyha* [The artist and the book]. *Mystetstvo* [in Ukrainian].
4. Fesenko, L. (1986). *Tvorchestvo Nykolaia Andreevycha Storozhenko* [Creativity of Mykola Andreevich Storozhenko] [Dyplom KDKhY] [in russian].
5. Blynkova, E. (1988). *Knyzhnaia hrafyka Nykolaia Andreevycha Storozhenko* [Book graphics by Mykola Andreevich Storozhenko] [Dyplom KDKhY] [in russian].
6. Zubavina, I. (2018). Svitohliadni zasady tvorchosti Mykoly Storozhenka [Worldview principles of Mykola Storozhenko's work]. *Ukrainska akademiia mystetstva : doslidnytski ta naukovo-metodychni pratsi* [Ukrainian academy of art: research and scientific methodical works], (27), 9–10 [in Ukrainian].
7. Shnyzer, M. (2018). Obrazno-symvolichna pryroda metafory [Imaginative and symbolic nature of metaphor] *Visnyk, Derzhavnyy torhovel'no-ekonomichnyy universytet* [Messenger to us State University of Trade and Economics], (1), 86–97 [in Ukrainian].
8. Kishchenko, N. (2018). Obrazna metafora yak zasib verbalizatsii kontseptu «Mudrist» [Figurative metaphor as a means of verbalizing the concept "Wisdom"]: *Molodyi vchenyi* [Young Scientist], 3.2 (55.2), 25–28 [in Ukrainian].
9. Dragola, L. (2014). Vzajemozv'jazok metafory z obrazom, symvolom ta arhetypom [Relationship of metaphor with image, symbol and archetype]. *Naukovyi chasopys. Natsional'nyy pedahohichnyy universytet imeni Drahomanova* [Scientific journal National Pedagogical Dragomanov University], (40), 103–107 [in Ukrainian].
10. Zahaiska, D. (2016). Spivvidnoshennja symvolu ta metafory, alegorii, obrazu, znaku jak zasobiv hudozhn'oi' vyraznosti [Correlation of symbol and metaphor, allegory, image, sign as means of artistic expression]: *Visnyk, Kharkivska derzhavna akademiia dyzainu i mystetstv* [Messenger to us Kharkiv State Academy of Design and Arts], (40), 17–23 [in Ukrainian].
11. Solovei, O. (2019). Osoblyvosti knyzhkovoï hrafiky Mykoly Storozhenka 1958–1970-kh rokiv [Features of Mykola Storozhenko's book graphics of 1958–1970s]. *Ukrainska akademiia mystetstva : doslidnytski ta naukovo-metodychni pratsi* [Ukrainian academy of art: research and scientific-methodical works], (28), 142–148 [in Ukrainian].
12. Solovei, O. (2021). *Tvorchyi universalizm Mykoly Storozhenka v mystetstvi Ukrainy druhoi polovyny XX - pochatku XXI stolittia* [Creative universalism of Mykola Storozhenko in the art of Ukraine of the second half of the 20th - beginning of the 21st century] [Dysertatsiia kandydata Mystetstvovnavstva, Nats. akad. obrazotvor. mystetstva i arkhitektury] [in Ukrainian].
13. Storozhenko, M. (1998). Zvernennia do doroslykh [Appeal to adults]. *Ukrainski narodni kazky* [Ukrainian Folk Tales]. BraMa [in Ukrainian].
14. Mirnyi, P. (1982). *Sered stepiv. Den na pastivnyku* [Among the steppes. A day on the shepherd]. Dnipro [in Ukrainian].
15. Franko, I. (1984). *Sonnets* [Sonety]. Dnipro [in Ukrainian].

Подано до редакції 16.05.2024